

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΟ

Δρ Reinhard Senff

Πρώην Διευθυντής των Ανασκαφών

του ΓΑΙ στην Ολυμπία

01
Φιλιπείον. Μερική
αποκατάσταση
της εισόδου.

02
Εργαστήριο του Φειδία
/ Βασιλική. Άποψη
από τα νοτιοδυτικά.

03
Βόρειος κίονας
του αφιερώματος
του Πτολεμαίου.

ΙΕΡΟ ΤΟΥ ΔΙΑ

04
Ηραίον. Άποψη
από τα νοτιοδυτικά.

05
Ναός του Δία. Ο
ανακατασκευασμένος
κίονας N 12 και μερική
αποκατάσταση
του οπισθόδομου.

06

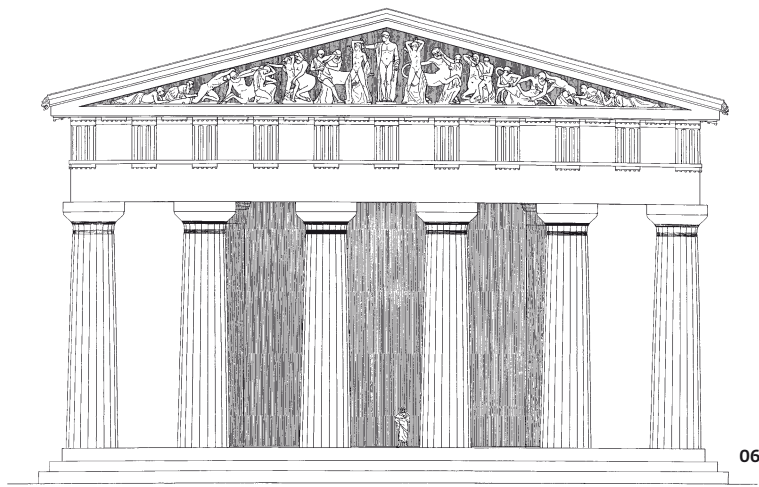
Ναός του Δία. Σχεδιαστική αναπαράσταση. Άποψη από τα δυτικά.

07

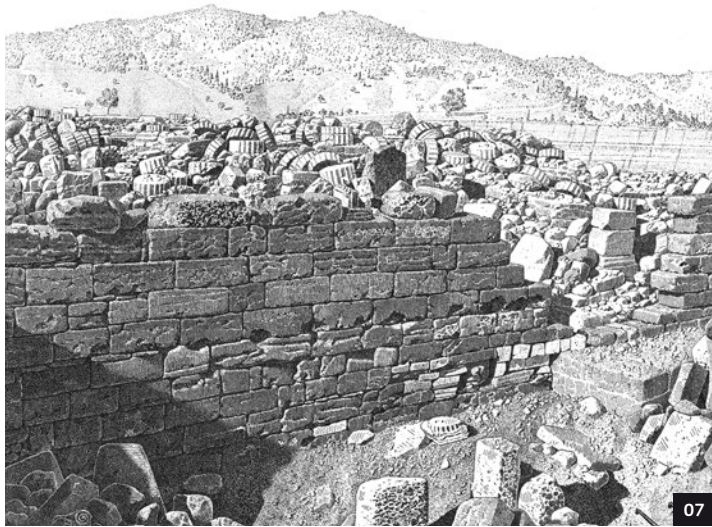
Τείχος φρουρίου κατά τη διάρκεια των ανασκαφών. Άποψη από ανατολικά.

08

Άνδρω των Θησαυρών και Μητρώων. Σχεδιαστική αναπαράσταση: F. Adler.

06

07

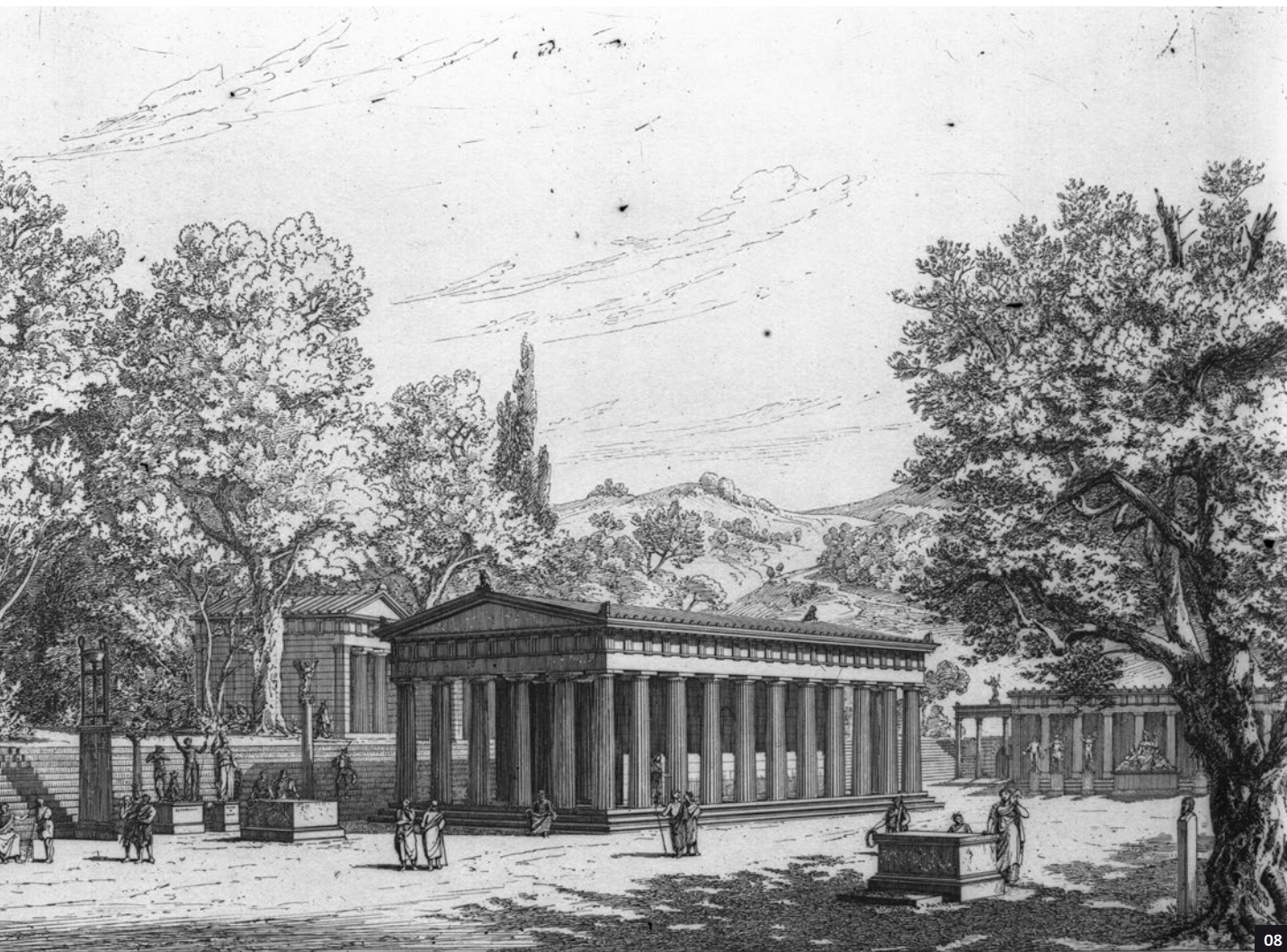

ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑ ΕΞΕΛΙΧΘΗΚΕ ΚΑΤΑ τη διάρκεια των πρώτων αιώνων της 1ης χιλιετίας π.Χ. σε ένα από τα σημαντικότερα θρησκευτικά και πολιτισμικά κέντρα του αρχαίου κόσμου. Στο ιερό συγκεντρώνονταν επισκέπτες από όλο τον μεσογειακό χώρο για να πάρουν μέρος στις θρησκευτικές εορτές και κυρίως στους αθλητικούς αγώνες που τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια. Το μεγάλο πλήθος αφιερωμάτων και τα πολυτελή κτίσματα που κόσμησαν στο πέρασμα του χρόνου το ιερό μαρτυρούν την εξέχουσα σημασία του. Γύρω στο 600 π.Χ., ο επονομαζόμενος Ναός της Ήρας, του οποίου οι τοίχοι του σπηκού ήταν ακόμη κατασκευασμένοι από πλίνθους και οι κίονές του από ξύλο, που μόνο σταδιακά αντικαταστάθηκαν από λίθινους, ήταν ο μεγαλύτερος ναός δωρικού ρυθμού στην ηπειρωτική Ελλάδα (εικ. 4).

Αλλά και ο Ναός του Δία, που ολοκληρώθηκε στα μέσα του 5ου αιώνα π.Χ. και είχε χτιστεί από τοπικό κογχυλιάτη ασβεστόλιθο σε σχέδια του αρχιτέκτονα Λίβωνα του Ηλείου, ήταν ένα ακόμη πρωτοποριακό αριστοτεχνικό οικοδόμημα από την άποψη τόσο του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού όσο και του γλυπτού διακόσμου των μαρμάρινων αετωμάτων και μετωπών του (εικ. 6). Στο πέρασμα των αιώνων, προστέθηκαν άλλοι ναοί, όπως το Μητρώων (εικ. 8), αλλά και κτίρια για τη φύλαξη των πολύτιμων αφιερωμάτων και τη φιλοξενία των προσκυνητών,

οι οποίοι μπορούσαν να διανυκτερεύσουν σε άνετους ξενώνες, όπως το Λεωνίδαίον (βλ. εδώ το άρθρο της C. Mächler), να παρακολουθήσουν μέσα από σκιερές στοές τα τεκταινόμενα στο ιερό ή να ξεκουραστούν από το ταξίδι σε μεγαλοπρεπείς λουτρικές εγκαταστάσεις.

Στις συστηματικές ανασκαφές που διεξήγαγαν Γερμανοί αρχαιολόγοι από το 1875, από τα περισσότερα κτίρια βρέθηκαν θεμέλια μόνο και διάσπαρτα αρχιτεκτονικά μέλη, γιατί μετά το τέλος των ειδωλολατρικών πρακτικών, το ιερό μετατράπηκε σε χριστιανικό οικισμό, στο κέντρο του οποίου δέσποζε ένα ισχυρό φρούριο (εικ. 7). Το πότε ακριβώς κτίστηκε το φρούριο δεν έχει βεβαιωθεί ακόμη από την έρευνα. Αφορμή στάθηκε ίσως η επιδρομή των Ερούλων, που το 267 μ.Χ. κατέστρεψαν ολοσχερώς την Αθήνα, αλλά μπορεί και μεταγενέστερες επιθέσεις άλλων φύλων να έπαιξαν κάποιο ρόλο. Σε κάθε περίπτωση, το ιερό γνώρισε σημαντικές αλλαγές στην Ύστερη Αρχαιότητα. Το φρούριο κτίστηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα από μέλη των γειτονικών κτισμάτων, τα οποία κατεδαφίστηκαν για αυτόν τον σκοπό. Και άλλα κτίρια του οικισμού, ωστόσο, ανεγέρθηκαν με μέλη σε δεύτερη χρήση, όπως μια μεγάλη χριστιανική βασιλική πάνω στους τοίχους του αλλοτινού εργαστηρίου του Φειδία (εικ. 2), ή μια επιβλητική κατοικία, η λεγόμενη «Οικία με τα σπόλια» (βλ. εδώ το άρθρο του M. Wolf).

Οι πρώτοι ανασκαφείς αποσυναρμολόγησαν πάλι τις κατοικίες και το φρούριο, προκειμένου να μπορέσουν να ανασυνθέσουν από τα αρχιτεκτονικά μέλη τη μορφή των αρχικών κτιρίων. Κατά τη διάρκεια των ανασκαφών, έρχονταν στο φως ολοένα καινούργια αρχιτεκτονικά μέλη που έδιναν πληροφορίες για τα κτίσματα. Στις περιπτώσεις που είχαν συγκεντρωθεί συγκριτικά πολλά μεμονωμένα στοιχεία, αλλά και με τη χρήση συμπληρώσεων, μπόρεσαν να ανακατασκευαστούν μεγάλα τμήματα των αρχικών κτιρίων επί τόπου, με αποτέλεσμα να προσφέρεται στον σύγχρονο επισκέπτη μια κατανοπή εικόνα των εντυπωσιακών αρχιτεκτονημάτων. Τις τελευταίες δεκαετίες αποκαταστάθηκαν για τον σκοπό αυτό διάφορα κτίρια. Μια εικόνα των μεγαλοπρεπών Θησαυρών προσφέρει ο Θησαυρός των Σικωνίων (βλ. εδώ άρθρο του M. Wolf), ενώ τις μεγαλειώδεις διαστάσεις του Ναού του Δία αποκαλύπτει ο ανακατασκευασμένος κίονας N12 (εικ. 5). Δύο ιδιαίτερα πολυτελή αφιερώματα, το Φιλιππειόν, με τη μορφή κυκλικού ναού, που ανέγειρε ο Φίλιππος Β΄ της Μακεδονίας μετά τη νίκη του στη Χαϊρώνεια (εικ. 1), και ο βόρειος κίονας ενός μνημείου του Πτολεμαίου Β΄ της Αιγύπτου (εικ. 3) δείχνουν το πώς συναγωνίζονταν μεταξύ τους ηγεμόνες με επιρροή για τον εντυπωσιασμό των επισκεπτών από όλα τα μέρη του αρχαίου κόσμου. Σε όλα αυτά τα εγχειρήματα, το

Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο συνεργάζεται στενά με την ελληνική Αρχαιολογική Υπηρεσία και τα άλλα αρμόδια τμήματα του Υπουργείου Πολιτισμού και λαμβάνει την οικονομική υποστήριξη διεθνών ιδρυμάτων πολιτισμού. Αυτή τη στιγμή, εκπονούνται εκτεταμένες εργασίες αναστήλωσης της χριστιανικής βασιλικής στο εργαστήριο του Φειδία. Εδώ δημιουργήθηκε κάποτε το μνημειώδες άγαλμα του ένθρονου Δία από χρυσό και ελεφαντόδοντο, ένα από τα αρχαία θαύματα του κόσμου.

Οι έρευνες συνεχίζονται και σε άλλα κτίρια και παρουσιάζονται στα άρθρα που ακολουθούν.

Μετάφραση από τα γερμανικά: Πελαγία Τσιναρά

Βιβλιογραφία

- Curtius E. / Adler F. (επιμ.), *Olympia, die Ergebnisse der vom Deutschen Reich veranstalteten Ausgrabungen*, τόμ. 1-5, 1890-1897.
Ebert J. (επιμ.), *Olympia, von den Anfängen bis Coubertin*, 1980.
Herrmann H.V., *Olympia – Heiligtum und Wettkampfstätte*, 1972.
Kyrieleis H., *Olympia. Archäologie eines Heiligtums*, 2011.
Mallwitz A., *Olympia und seine Bauten*, 1972 (β' έκδ.: 1981).
Siebler M., *Olympia – Ort der Spiele, Ort der Götter*, 2004.
Sinn U., *Olympia. Kult, Sport und Fest in der Antike*, 1996 (β' έκδ.: 2002).
Sinn U., *Das antike Olympia. Götter, Spiel und Kunst*, 2004.